

Justyna Mokras-Grabowska

Propozycje narzędzi wykorzystywanych w edukacji regionalnej

Wprowadzenie

Edukacja regionalna polega na ukierunkowaniu procesu edukacyjnego na poznanie przez uczniów otaczającej ich rzeczywistości, zrozumienie jej, opisanie i prezentację swoich spostrzeżeń. Podstawowym zadaniem edukacji regionalnej jest wzbogacanie treści programowych o nowe elementy wiedzy, które w ostateczności przyczyniają się do poznawania własnego dziedzictwa kulturowego. Szczególny nacisk kładziony jest w tym przypadku na poznawanie historii miejsca najbliższego (Muras, Wrąbel 2007).

Działań związanych z edukacją regionalną jest w Polsce bardzo dużo. Do roku 2004 szkoły i placówki oświatowe upowszechniały głównie informacje o Europie, w związku z akcesją Polski do Unii Europejskiej. Z chwilą przystąpienia naszego kraju do UE zaczęto z kolei podejmować działania mające na celu promocję regionu i Polski w Europie. Temu celowi służy przede wszystkim edukacja regionalna, która pozwala zachować własną odrębność i tożsamość. Wiedza o regionie jest bowiem podstawą poczucia takiej tożsamości, a także stanowi bazę dla budowania patriotyzmu narodowego (Muras, Wrąbel 2007).

Celem programu edukacji regionalnej w szkołach jest tworzenie scenariuszy zajęć, wprowadzanie nowatorskich metod i form pracy oraz opracowywanie własnych programów ścieżki edukacyjnej, co w ostateczności prowadzi do dostrzegania przez dzieci i młodzież walorów kultury własnego regionu. Program ten obejmuje m.in. tzw. zadania – projekty realizowane podczas zajęć na różnych etapach edukacji, głównie w ramach międzyprzedmiotowej ścieżki edukacyjnej. Partnerami szkół w obszarze realizacji zadań z zakresu edukacji regionalnej są najczęściej: muzea, biura podróży, ośrodki doskonalenia nauczycieli, władze lokalne, uczelnie oraz fundacje.

Placówki muzealne są instytucjami najczęściej wybieranymi przez nauczycieli. Od ponad 10 lat w muzeach rozwinęło się bowiem tzw. aktywne nauczanie, polegające na proponowaniu dzieciom i młodzieży uczestnictwa w lekcjach muzealnych, podczas których poruszane są zagadnienia związane z działalnością placówki (m.in. z etnografią, sztuką, archeologią).

Najważniejszymi celami edukacji regionalnej są:

- poszerzenie wiedzy o regionie;
- poszerzenie bazy spostrzeżeniowej i wyobrażeniowej;
- kontakt ze środowiskiem regionalnym;
- ugruntowanie poczucia tożsamości regionalnej (a co za tym idzie narodowej);
- lepsze rozumienie pojęć, dostrzeganie ich w środowisku (np. budowle obronne, jednostki osadnicze miejskie i wiejskie);
- poznanie źródeł historycznych (np. kroniki parafialne, dzieła literackie, pamięć świadków) i kształcenie umiejętności łączenia informacji z różnych źródeł;
- konkretyzowanie wiadomości poprzez odnajdywanie przykładów w okolicy;
- nabycie umiejętności poszukiwania genezy, przyczyn i następstw zjawisk występujących w środowisku;
- kształtowanie umiejętności lokalizowania faktów historycznych w czasie i przestrzeni;
- budzenie zaciekawienia tradycją regionalną (w tym także rodzinną);
- budzenie więzi emocjonalnej z regionem (z historią regionu i z jego mieszkańcami);
- dostrzeganie wartości własnego regionu, budzenie szacunku do regionu;
- budzenie potrzeby poznawania losów (w tym m.in. zajęć) ludzi zamieszkujących region (np. osoby zasłużone, pasjonaci lokalnej tradycji, twórcy ludowi);
- dostrzeganie ciągłości pewnych zjawisk, ich związku z teraźniejszością (np. ciągłość kulturowa);
- rozwijanie umiejętności „czytania krajobrazu” (np. rozumienie związków architektury z historią i warunkami naturalnymi regionu);
- kształcenie umiejętności odnajdywania w krajobrazie elementów „zapomnianych” i próba ich dowartościowania;
- przygotowanie do publicznych wystąpień, prezentacji tematu, skutecznego komunikowania się.

Przedstawione w dalszej części artykułu propozycje narzędzi wykorzy-

stywanych w nauczaniu szkolnym dotyczą tzw. projektów edukacyjnych, będących nowoczesną formą kształcenia. Jest to metoda rozwijająca samodzielność uczniów, umiejętność zbierania informacji, ich opracowania i prezentacji. Projekty edukacyjne pomagają także wzbogacać wiedzę uczniów z zakresu różnych dziedzin (wiedza interdyscyplinarna). Ze względu na podział pracy, projekty edukacyjne dzielą się na indywidualne i zespołowe. Wyróżniane są ponadto projekty badawcze (gromadzenie, porządkowanie i opracowanie informacji dotyczących jednego zagadnienia) oraz projekty działania lokalnego (szkoła, dzielnica, gmina) (*Regionalizm...* 2003).

Metoda projektów wykształca wiele nowych umiejętności, w tym m.in.: korzystania z różnorodnych źródeł informacji (np. przewodników, dokumentów archiwalnych, map, roczników statystycznych, Internetu, fotografii, rozmów z konkretnymi osobami), podejmowania decyzji, poczucia odpowiedzialności, oceniania i samokontroli, dostrzegania problemów i ich rozwiązywania, organizacji pracy (indywidualnie lub w grupie), wyrażania własnych opinii i dyskusowania, prezentacji (wypowiedź ustna, forma plakatu – posteru, folderu itp.).

W metodzie projektów edukacyjnych należy wyróżnić 7 podstawowych etapów:

- 1) wybór zagadnienia – wyłonienie tematu,
- 2) określenie celów projektu,
- 3) zawarcie kontraktu,
- 4) opracowanie programu projektu i harmonogramu działań,
- 5) realizacja projektu,
- 6) prezentacja projektu,
- 7) ocena projektu.

Edukacja regionalna wykazuje silne związki z turystyką krajoznawczą. Krajoznawstwo jest bowiem definiowane jako ruch dążący do zbierania i popularyzowania wszelkich wiadomości (geograficznych, etnograficznych, historycznych itp.) o kraju lub regionie, m.in. poprzez organizację wycieczek (Gaworecki 1997). W przedstawionych w dalszej części artykułu propozycjach narzędzi służących edukacji regionalnej pojawiają się zatem elementy turystyki krajoznawczej, mającej istotną funkcję edukacyjną. Dotyczą one m.in. zagadnień związanych z dostrzeganiem walorów i atrakcyjności turystycznej regionu, promowaniem regionu czy też wykształceniem umiejętności prezentacji własnej okolicy (zarówno podczas prezentacji projektu w klasie, jak i w trakcie wycieczki z uczestnictwem uczniów).

Propozycje narzędzi:

1. Wystawa fotograficzna – „Album rodzinny”

Rodzaj projektu: projekt indywidualny.

Zadanie: zebranie starych fotografii z regionu (w tym głównie rodzinnych) – wystawa.

Źródła informacji: rozmowy z mieszkańcami, rodziną.

Forma wykonania projektu: prezentacja fotografii w postaci wystawy ogólnoklasowej.

Podstawowy cel projektu: poznanie historii regionu poprzez prezentację historii własnej rodziny, dostrzeżenie związków z regionem, rozbudzenie więzi emocjonalnej.

2. Kronika miejscowości

Rodzaj projektu: projekt zespołowy (przydział miejscowości/dzielnicy/kwartalów itp.)

Zadanie: zebranie informacji o regionie i spisanie ich w postaci kroniki, wykonanie zdjęć, rysunków itp.

Źródła informacji: obserwacje własne w terenie, dane z Urzędu Miasta/Gminy/Starostwa Powiatowego itp., albumy rodzinne, informacje od mieszkańców regionu, literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: kronika z ilustracjami.

Podstawowy cel projektu: poznanie najważniejszych wydarzeń z historii regionu.

3. Analiza zmian zabudowy miejscowości

Rodzaj projektu: projekt zespołowy (przydział miejscowości/dzielnicy/kwartalów).

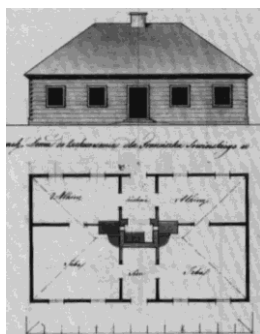
Zadanie: prześledzenie ewolucji zabudowy miejsca.

Źródła informacji: literatura dotycząca tematu, zdjęcia (w tym także z albumu rodzinnego), rysunki, dane z Urzędu Miasta/Gminy/Starostwa Powiatowego itp., rozmowy z mieszkańcami, obserwacje własne w terenie.

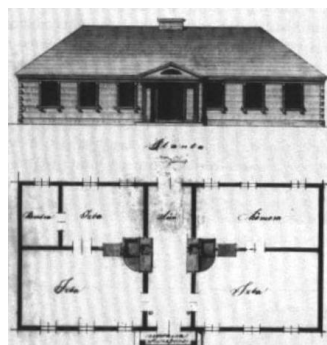
Forma wykonania projektu: praca pisemna z rysunkami (zdjęciami) przedstawiającymi ewolucję zabudowy miejsca oraz krótka prezentacja w klasie.

Podstawowy cel projektu: poznanie historii regionu, dostrzeżenie rozwoju miejsca, zmiany funkcji poprzez prześledzenie ewolucji jego zabudowy

Przykład Łodzi:

Dom staromiejski
Old-town house

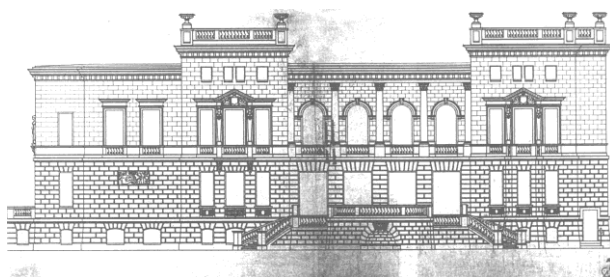
Dom dwufamilijny
Semi-detached house

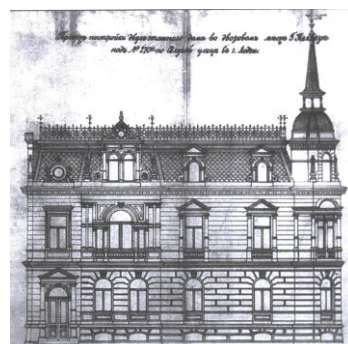
Dom małomiasteczkowy
Small-town house

Kamienica wielkomiejska
Apartment building

Pałac
Mansion

Willa
Villa

Rys. 1. Ewolucja zabudowy Łodzi (Stefański 2001)
Fig. 1. Evolution of housing patterns in Łódź (Stefański 2001)

4. Strona internetowa miejscowości

Rodzaj projektu: projekt zespołowy (przydział miejscowości/dzielnic/kwartalów itp.).

Zadanie: zebranie najważniejszych informacji dotyczących regionu (m.in. cechy środowiska naturalnego, informacje gospodarcze, walory turystyczne) i ich selekcja w celu wykonania strony internetowej.

Źródła informacji: obserwacje własne w terenie, dane z Urzędu Miasta/Gminy/Starostwa Powiatowego itp., informacje od mieszkańców regionu, literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: zebranie informacji wykonanych w grupach i wykonanie strony internetowej.

Podstawowy cel projektu: kształcenie umiejętności wykorzystania informacji dotyczących regionu, ich selekcja w celach promocyjnych, prezentacja regionu.

5. Opis miejsc w najbliższej okolicy

Rodzaj projektu: projekt indywidualny.

Zadanie: zebranie informacji dotyczących miejsca, z którym uczniowie czują związek emocjonalny. **Propozycje tematów:** „miejsca magiczne”, „miejsca codzienne”, „miejsca zapomniane”, „miejsca rodzinne”, „miejsca symboliczne”.

Źródła informacji: własne obserwacje, własne wspomnienia związane z danym miejscem, literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: praca pisemna lub poster – wystawa prac lub konkurs (np. na najciekawsze miejsce magiczne).

Podstawowy cel projektu: próba odnalezienia w regionie miejsc o znaczeniu emocjonalnym, kształtowanie więzi emocjonalnej uczniów z regionem.

6. Inwentaryzacja najbliższej okolicy

Rodzaj projektu: projekt zespołowy (przydział miejscowości/dzielnic/kwartalów itp.).

Zadanie: spis poszczególnych elementów krajobrazu (m.in. krzyże, kapliczki, dwory, pałace, mosty, młyny) i krótka ich charakterystyka. Wykonanie „mapy najbliższej okolicy”.

Źródła informacji: obserwacje własne w terenie, dane z Urzędu Miasta/Gminy/Starostwa Powiatowego itp., informacje od mieszkańców regionu, literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: praca pisemna w postaci spisu oraz krótka prezentacja w klasie. Wykonanie mapy z naniesionymi poszczególnymi elementami krajobrazu. Uzupełnienie nauczyciela – porównanie specyfiki badanych obszarów.

Podstawowy cel projektu: poznanie różnych elementów krajobrazu najbliższej okolicy.

7. Charakterystyka gospodarcza regionu

Rodzaj projektu: projekt zespołowy.

Zadanie: zebranie i opracowanie danych statystycznych dotyczących gospodarki regionu (rolnictwo, przemysł, turystyka, ochrona środowiska itp.).

Źródła informacji: rocznik statystyczny, mapy, atlas geograficzny, dane z Urzędu Miasta/Gminy/Starostwa Powiatowego itp.

Forma wykonania projektu: praca pisemna oraz prezentacja w klasie.

Podstawowy cel projektu: poznanie różnych działów gospodarki regionu, głównych gałęzi i zakładów produkcyjnych.

8. Wycieczka z aktywnym udziałem uczniów

Rodzaj projektu: projekt indywidualny (przydział miejscowości/ obiektów itp.)

Zadanie: przygotowanie krajoznawczego opisu miejscowości/ obiektu i jego prezentacja podczas wycieczki klasowej (w formie przewodnictwa lub pilotażu)

Źródła informacji: literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: przewodnictwo lub pilotaż w danej miejscowości/ obiekcie.

Podstawowy cel projektu: kształcenie umiejętności prezentacji informacji krajoznawczych w terenie, próba przewodnictwa lub pilotażu turystycznego, umiejętność komunikowania się

9. Analiza różnych typów krajobrazów

Rodzaj projektu: projekt zespołowy (przydział typów krajobrazów lub miejscowości/gmin/powiatów itp.)

Zadanie: wyszukanie różnych typów krajobrazu regionu.

Źródła informacji: obserwacje własne w terenie, literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: prezentacja w klasie, możliwość wykonania mapy.

Podstawowy cel projektu: poznanie różnych typów krajobrazu regionu i ich elementów, poznanie historii regionu, nauka czytania krajobrazu.

Przykład 1:

- a) **krajobraz historyczny** (ważne wydarzenia historyczne, np. miejsca związane z bitwami, Holocaustem, pobytem sławnych ludzi),
- b) **krajobraz zabytkowy** (obiekty zabytkowe, np. pałace, dwory, zamki, grodziska),
- c) **krajobraz rolniczy** (układy wsi i ich zabudowa, struktura upraw, zajęcia ludności, spichlerze, młyny, kanały itp.),
- d) **krajobraz przemysłowy** (typy zakładów przemysłowych, zabudowa dzielnic przemysłowych, rodzaje budynków przemysłowych itp.),
- e) **krajobraz zdewastowany** (zanieczyszczone: rzeka, las, łąka, a także zakład przemysłowy, dzielnica przemysłowa itp.).

Przykład 2:

- a) **zielen** (lasy, zielen śródpolna, pastwiska, łągi itp.),
- b) **wody** (źródła, strumienie, jeziora, stawy itp.),
- c) **zabudowa** (przysiółki, zagrody, folwarki, młyny itp.),
- d) **miejsca kultu i pamięci** (krzyże, kapliczki, świątynie, pomniki itp.),
- e) **budowle inżynierskie** (zapory wodne, tunele, mosty).

10. Analiza elementów krajobrazu kulturowego

Rodzaj projektu: projekt zespołowy (przydział typów krajobrazów lub miejscowości/gmin/powiatów itp.).

Zadanie: wyszukanie elementów poszczególnych typów krajobrazu.

Źródła informacji: obserwacje własne w terenie, literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: prezentacja w klasie, możliwość wykonania mapy. Uzupełnienie nauczyciela – porównanie różnych typów krajobrazu kulturowego regionu na podstawie wykonanych prac.

Podstawowy cel projektu: poznanie elementów krajobrazu kulturowego, uzyskanie obrazu atrakcyjności regionu w odniesieniu do poszczególnych epok historycznych, nauka czytania krajobrazu.

Przykład regionu łódzkiego:

- a) **krajobraz średniowieczny** (np. opactwo Cystersów w Sulejowie-Podklasztorzu, kościół św. Mikołaja w Żarnowie, kościół św. Urszuli w Strońsku),
- b) **krajobraz renesansowy** (np. zamek w Pabianicach, pałac Grudzińskich w Poddębicach),
- c) **krajobraz barokowy** (np. pałac Radziwiłłów w Nieborowie, dwór Bartochowskich w Ożarowie, liczne zespoły klasztorne m.in. w Studziannie-Poświętnem),
- d) **krajobraz klasycystyczny** (np. dwór w Byszewach, kościół pw. Dwunastu Apostołów w Ozorkowie, fabryka L. Geyera w Łodzi, ratusz w Łowiczu),
- e) **krajobraz XX-wieczny** (np. zakłady przemysłowe, osiedla mieszkaniowe, ogródki działkowe).

11. Projektowanie szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, wodnych, konnych)

Rodzaj projektu: projekt zespołowy (przydział miejscowości/gmin/powiatów itp.).

Zadanie: wyszukanie walorów turystycznych i połączenie ich w szlaki turystyczne. Wykonanie mapy z naniesieniem szlaków.

Źródła informacji: obserwacje własne w terenie, literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: prezentacja w klasie, mapa szlaków (ewentualnie folder).

Podstawowy cel projektu: poznanie walorów turystycznych regionu, tworzenie na ich podstawie tras turystycznych.

Przykłady:

Szlak turystyczny w Piotrkowie Trybunalskim:

Rynek Starego Miasta – kościół farny św. Jakuba – zespół klasztorny Bernardynów – cerkiew prawosławna – zespół klasztorny Dominikanek – kościół poddominikański św. Jacka i Doroty – zespół klasztorny pijarski – Zamek Królewski – synagoga.

Szlak turystyczny Ziemi Łowickiej:

Domaniewice – Domaniewickie Wzgórza – jeziora Okręt i Rydwan – Chruślin – Bielawy – Walewice – Sobota – Maurzyce – Zduny – Złaków Kościelny – Złaków Borowy – Kiernoż – Sromów – Kompina – Patoki – Bolimów – Nieborów – Arkadia – Łowicz.

12. Projektowanie szlaków tematycznych

Rodzaj projektu: projekt zespołowy (przydział miejscowości/gmin/powiatów itp.).

Zadanie: wyszukanie walorów turystycznych o wspólnej tematyce (np. pałace, zamki, rezerваты przyrody) i połączenie ich w szlaki turystyczne. Wykonanie mapy z naniesieniem szlaków.

Źródła informacji: obserwacje własne w terenie, literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: prezentacja w klasie, mapa szlaków (ewentualnie folder).

Podstawowy cel projektu: poznanie tematycznych walorów turystycznych regionu, tworzenie na ich podstawie tras turystycznych.

Przykłady:

Szlak Dworców i Pałaców Okolic Łodzi:

Łagiewniki (Pałac J. Heinzla) – Osse – Wola Błędowa – Bratoszewice (Pałac Rzewuskich) – Skoszewy Stare – Byszewy (Dwór Plichtów) – Bedoń – Giezmów – Kruszów – Wodzierady – Ślądkowice – Wola Grzymkowa – Kały – Dzierżazna – Kębliny – Łagiewniki.

Szlak Zamków Ziemi Opoczyńskiej i Piotrkowskiej:

Piotrków Trybunalski (zamek królewski) – Byki (późnorenansowy dwór obronny) – Wolbórz (zamek biskupów kujawskich) – Inowłódz (ruiny zamku królewskiego) – Drzewica (zamek biskupi) – Opoczno (zamek królewski) – Bąkowa Góra (dwór obronny) – Przedbórz (zamek królewski).

13. „Ślady słynnych osób” – projektowanie biograficznych szlaków turystycznych

Rodzaj projektu: projekt zespołowy (przydział miejscowości/gmin/powiatów itp.).

Zadanie: wyszukanie miejsc związanych ze słynnymi osobami i połączenie ich w szlaki turystyczne. Wykonanie mapy z naniesieniem szlaku.

Źródła informacji: obserwacje własne w terenie, literatura dotycząca regionu, rozmowy z mieszkańcami.

Forma wykonania projektu: prezentacja w klasie, mapa szlaków (ewentualnie folder).

Podstawowy cel projektu: poznanie historii regionu, miejsc związanych ze słynnymi osobami, zrozumienie znaczenia historii regionu w historii narodowej.

Przykłady z regionu łódzkiego:

Napoleon Bonaparte: Krośniewice, Walewice,

Józef Chełmoński: Łowicz, Boczki,

Jerzy Dunin-Borkowski: Krośniewice,

Władysław Grabski: Oszkowice, Borów,

Maria Konopnicka: Bronów, Klementów,

Władysław Stanisław Reymont: Małków, Chałupia Wielka, Lipce Reymontowskie,

Maria Walewska: Kiernoż, Walewice,

Artur Rubinstein: Łódź,

Artur Zawisza Czarny: Sobota,

Andrzej Frycz-Modrzewski: Wolbórz,

mjr Henryk Dobrzański (Hubal): Anielin, Studzianna-Poświętne.

14. „Zapomniane walory turystyczne” – odkrywanie dziedzictwa kulturowego regionu

Rodzaj projektu: projekt indywidualny.

Zadanie: wyszukanie zdewastowanego obiektu (np. stary młyn, wiatrak, most, chałupa, kapliczka) i przygotowanie propozycji jego ochrony, wykorzystania go jako waloru turystycznego.

Źródła informacji: obserwacje własne w terenie, literatura dotycząca regionu, rozmowy z mieszkańcami.

Forma wykonania projektu: prezentacja w klasie, poster, konkurs prac.

Podstawowy cel projektu: dostrzeżenie „zapomnianych”, zdewastowanych obiektów w regionie i próba potraktowania ich jako waloru turystycznego, kształtowanie pomysłowości uczniów.

15. Plener fotograficzny lub malarski

Rodzaj projektu: projekt zbiorowy.

Zadanie: wykonanie fotografii/obrazów przedstawiających miejsca charakterystyczne dla regionu (wspólny wyjazd klasy).

Źródła informacji: literatura dotycząca regionu, własne obserwacje.

Forma wykonania projektu: fotografie/obrazy (możliwe także inne techniki plastyczne/artystyczne) – wystawa prac lub konkurs.

Podstawowy cel projektu: nauka czytania krajobrazu, znajdowania ciekawych miejsc (kadrów), prezentacja regionu w sposób artystyczny.

16. Tworzenie Szkolnej Izby Regionalnej

Rodzaj projektu: projekt zespołowy.

Zadanie: wyszukanie starych przedmiotów związanych z regionem (np. fotografie, obrazy, elementy stroju, narzędzia rolnicze, gospodarskie) i stworzenie szkolnej izby regionalnej (ekspozycji).

Źródła informacji: obserwacje własne w terenie, rozmowy z mieszkańcami (w tym z własną rodziną).

Forma wykonania projektu: zgromadzenie i opis eksponatów w klasie, opracowanie ekspozycji – szkolnej izby regionalnej.

Podstawowy cel projektu: poznanie historii i tradycji regionu, wykonanie ekspozycji muzealnej.

17. Poznanie i tworzenie legend

Rodzaj projektu: projekt indywidualny o zasięgu lokalnym.

Zadanie: zebranie legend dotyczących regionu oraz tworzenie własnych legend.

Źródła informacji: obserwacje własne, literatura dotycząca regionu, rozmowy z mieszkańcami.

Forma wykonania projektu: spisanie legend, prezentacja w klasie, wystawa lub konkurs.

Podstawowy cel projektu: zapoznanie się z legendarnymi wydarzeniami w regionie, umiejętność wykorzystania informacji o regionie do tworzenia własnych legend.

18. Poznanie dawnych rzemiosł

Rodzaj projektu: projekt zbiorowy (przydział miejscowości/gmin/powiatów itp.).

Zadanie: odnalezienie osób zajmujących się rzadkimi rzemiosłami, wizyta w zakładzie pracy.

Źródła informacji: własne obserwacje, literatura dotycząca regionu, rozmowy z mieszkańcami.

Forma wykonania projektu: poster z ilustracjami (fotografie, schematy, rysunki) – wystawa lub konkurs prac.

Podstawowy cel projektu: poznanie dawnych rzemiosł charakterystycznych dla regionu i ich specyfiki.

19. Tworzenie kalendarza obrzędowego

Rodzaj projektu: projekt zbiorowy (przydział miejscowości/dzielnic/kwartalów itp.).

Zadanie: zebranie informacji dotyczących świąt i towarzyszącej im obrzędowości nadal kultywowanych w regionie.

Źródła informacji: rozmowy z mieszkańcami, własne obserwacje, literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: praca pisemna z ilustracjami (fotografie, rysunki). Uzupełnienie nauczyciela – podsumowanie spostrzeżeń, stworzenie kalendarza obrzędowego regionu.

Podstawowy cel projektu: poznanie tradycji kultywowanych w regionie.

20. Poznanie tradycji kulinarnych regionu

Rodzaj projektu: projekt zbiorowy (przydział miejscowości/dzielnic/kwartalów itp.).

Zadanie: zebranie informacji dotyczących nadal kultywowanych w regionie tradycji kulinarnych (potrawy regionalne), stworzenie książki potraw regionalnych.

Źródła informacji: rozmowy z mieszkańcami, własne obserwacje, literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: poster lub prezentacja w klasie połączona z pokazem przykładowych potraw regionalnych (degu-stacja).

Podstawowy cel projektu: poznanie tradycji kulinarnych nadal kultywowanych w regionie.

21. Tworzenie słowniczka gwary regionu

Rodzaj projektu: projekt indywidualny.

Zadanie: zebranie nadal stosowanych wyrażeń gwarowych.

Źródła informacji: rozmowy z mieszkańcami, własne obserwacje, literatura dotycząca regionu.

Forma wykonania projektu: poster lub praca pisemna – słowniczek gwary.

Podstawowy cel projektu: poznanie tradycji językowych kultywowanych w regionie.

22. Inne

Lekcje o tematyce regionalnej w placówkach muzealnych.

Możliwe są także:

a) spotkania z twórcami ludowymi, a także osobami zajmującymi

- się dawnym rzemiosłem (np. zdun, rymarz, bednarz, kowal, ludwisarz, garncarz),
- b) warsztaty (np. z zakresu sztuki ludowej – wycinankarstwo, plastyka obrzędowa, garncarstwo, plecionkarstwo, tkactwo),
 - c) wizyty w Gminnych Ośrodkach Kultury, stadninach koni lub innych ośrodkach hodowli zwierząt,
 - d) uczestnictwo w imprezach kulturalnych danego obszaru.
- Po zajęciach zadaniem uczniów jest przedstawienie poruszanych tematów w sposób ustalony przez nauczyciela (np. prezentacja, praca pisemna, praca plastyczna).

Podsumowanie

Celem edukacji regionalnej w procesie dydaktyczno-wychowawczym jest kształtowanie poczucia własnej tożsamości ucznia, jako podstawy zaangażowania się w funkcjonowanie we własnym środowisku, a także autentycznego otwarcia się na inne społeczności i kultury (*O edukacji regionalnej...* 2000). Edukacja regionalna wprowadza w prawdziwy świat – pełen przeżyć, emocji, piękna, a czasami nawet i brzydoty. Przewodnikiem dzieci i młodzieży jest w tym przypadku nauczyciel, a także inni członkowie społeczności lokalnej i regionalnej.

Edukacja regionalna daje szansę kształcenia całościowego, holistycznego myślenia, korzystania z doświadczeń, przewidywania konsekwencji. Pozwala nabywać – poprzez uczestnictwo i możliwość dostrzegania związków – wiedzę o świecie oraz swojej w nim roli. Edukacja regionalna ma wymiar wychowawczy nie tylko w odniesieniu do ucznia – jest płaszczyzną integracji i przemiany świadomości także w odniesieniu do dorosłych – nauczycieli. Świadome i przemyślane próby wykorzystania przedstawionych narzędzi edukacji regionalnej pozwolą nawiązać współpracę, przebudować warsztat pracy, a także przewartościować dotychczasowe podejście do edukacji.

Literatura

- Gaworecki W.W., 1997, *Turystyka*, PWE, Warszawa.
- Materiały z I warsztatów dydaktycznych „Edukacja regionalna w województwie łódzkim”*, 2005, WSTH w Łodzi, Łódź.

- Łódź i okolice – konspekty i scenariusze lekcji edukacji regionalnej*, 2002, Fiszbak J. (red.), Wyd. Literatura, Łódź.
- Muras B., Wrąbel B., 2007, *Diagnoza kondycji edukacji regionalnej w łódzkich szkołach na podstawie badań pilotażowych*, [w:] *Łódź – nasza mała ojczyzna (promocja Łodzi poprzez edukację regionalną, czyli diagnoza, problem i rozwiązanie)*, Wyd. ŁCDNiKP, Łódź.
- O edukacji regionalnej – dziedzictwie kulturowym w regionie*, 2000, Repsch E. (red.), Biblioteczka Reformy, 24, MEN, Warszawa.
- Regionalizm w zreformowanej szkole, Łódź i Ziemia Łódzka, Materiały pomocnicze nauczycieli edukacji regionalnej*, 2003, Popławska A. (red.), zeszyt metodyczny nr 1, Wyd. ŁCDNiKP, Łódź.
- Stefański K., 2001, *Jak zbudowano przemysłową Łódź. Architektura i urbanistyka miasta w latach 1821–1914*, Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Łodzi, Łódź.
- Wykorzystanie metody projektów w kształceniu geograficznym i regionalnym*, 2003, zeszyt metodyczny nr 2, Wyd. ŁCDNiKP, Łódź.

Propositions of tools used in regional education

Summary

This paper presents propositions of tools used in regional education. It discusses the essence of regional education and its main objectives: dissemination of knowledge on the region, direct experience of regional environment, enhancing regional identity, stimulation of interest in the surrounding areas. The principle of regional education is a shift in the educational process toward learning about students' environment. It tends to enrich the curricula with new, often non-typical pieces of knowledge that familiarize students with their region's cultural heritage. From among many new ideas introduced into regional education, the most interesting are those which employ new methods within the so-called interdisciplinary educational path.

Educational tools discussed in this paper concern the so-called educational projects which represent a method that lets students acquire a variety of new skills: using various sources of information, taking responsibility, assessing, organizing work, presenting work results, etc. Many projects have to do with sightseeing tourism understood as gathering and popularizing regional knowledge through, among others, organizing excursions. Among a number of projects proposed in the paper the most interesting are: creating a chronicle, lexicon or website about students locality, excursion co-organized by students, analysis of different types of landscape, making schemes of tourist trails or arranging a regional mini-museum at school.

Translated by Wojciech Leitloff